

REGIONÁLNÍ MUZEUM V ČESKÉM KRUMLOVĚ

Příspěvková organizace Jihočeského kraje,
zapsaná v obchodním rejstříku u Krajského soudu v Českých Budějovicích
v oddílu Pr, vložce číslo 432

Horní ulice č. 152, PSČ 381 01

Tel. č. 380 711 674 * E-mail: slavik@muzeumck.cz

IČO 00070572 DIČ CZ – 00070572

Bankovní spojení: ČSOB Český Krumlov č. ú. 1077261 / 0300

TENKRÁT NA HRANICI

Ostraha hranic na Českokrumlovsku v letech 1918 - 2007

Regionální muzeum v Českém Krumlově

2. března – 29. září 2024

Český Krumlov 10. ledna 2024

Od 2. března do 29. září 2024 mohou návštěvníci v Regionálním muzeu v Českém Krumlově zhlédnout výstavu „Tenkrát na hranici – Ostraha hranic na Českokrumlovsku v letech 1918 – 2007“, která prezentuje vývoj ostrahy hranic od vzniku Československé republiky až po vstup do Schengenského prostoru. Výstava zachycuje především příběhy lidí, jejichž život či smrt byly s hranicemi na Českokrumlovsku spojeny, a dokreslují tak atmosféru různých, často velmi pohnutých, dob. Každé období doplní uniformy strážců hranice v plné ústroji a výzbroji, umístěných především v diorámách. Jako zajímavost mohou návštěvníci zhlédnout vybavenou repliku prefabrikovaného palebného objektu KŽ-1 z roku 1959 v měřítku 1:1. Slavnostní vernisáž výstavy proběhne v sobotu 2. března 2024 od 14 hodin v budově Regionálního muzea v Českém Krumlově za účasti členů klubů vojenské historie v dobových uniformách ostrahy hranic.

„Při obsazování Kaplice dostal jsem rozkaz obsadit prostor jižně Netřebice, aby svou přítomností jsme upozornili Němce, že jsme zde. Němci přišli od Kaplice. Zůstali stát na okraji lesa, skryti smrčky a pomalu se šourali z lesa ven. Jsem starý kozák, ale tehdy, když jsem ty zločince v uniformách německé armády viděl z blízka, bylo mi hrozně. Přiznám se, že jsme si teprve v tom okamžiku všichni uvědomovali co se vlastně stalo a oč vlastně jde. Jeden před druhým schovával obličej, aby na něm nebylo vidět vzrušení a slzy řinoucí se každému z očí. Stáli jsme proti nim úplně bezmocně, ovšem dosud se zbraněmi v rukou... Hranici jsem měl vyznačenou na mapě a přesto to nesouhlasilo, neboť hltaví Němci by nás nejraději spolkli celé.“ Vzpomínka škpt. Bohumíra Uhlíka, velitele pracovního oddílu 1. Pěšího pluku a bývalého velitele tzv. „létacího oddílu“, na říjen a listopad 1938 vykresluje atmosféru a pocity lidí, kteří v září 1938 československé hranice bránili, aby je v říjnu a listopadu museli odevzdat nepříteli. Vznikla tak na krátký čas nová, tzv. dřevěná, hranice. **Události roku 1938 jsou jedním ze stěžejních témat výstavy.**

V průběhu 20. století se hranice Československa několikrát proměnila a národ o ni musel bojovat. **Poprvé krátce po jejím vzniku**, kdy se projevily snahy českých Němců o odtržení části pohraničí. V roce 1919 vypukly boje o Těšínsko, na které si dělalo nárok Polsko, do kterých se zapojili především legionáři z Itálie a Francie. Brzy poté Maďarsko zaútočilo na Slovensko, kam bylo přesunuto domácí vojsko a legionáři. V Čechách tak zůstaly proti pašerákům a očekávaným útokům ze strany Němců domobranecké prapory z Itálie a finanční stráž. **Podruhé bojovali o československé hranice v roce 1938** příslušníci Stráže obrany státu a armády proti Sudetendeutsche Freikorps a silám nacistického Německa, aby se nakonec museli vzdát nejen pohraničí, ale v roce 1939 celé své vlasti a svobody. Jako připomínka těchto událostí dodnes lemují hranice s Rakouskem a Německem zbytky opevnění, které měly sloužit jako opěrné body čs. armády, ale nakonec zůstaly nevyužité. Ti, kteří chtěli bojovat o obnovu své vlasti, vstoupili do domácího nebo zahraničního odboje. Mnozí z těch, kteří se vraceli v československých jednotkách jako součást spojeneckých armád, byli nuceni před hrozcími perzekucemi ze strany komunistického režimu Československo znovu opustit. Stejně jako lidé, kteří byli pronásledováni pro svůj třídní původ, víru, názory, nebo jen chtěli žít ve svobodném světě. Ne všem se to ale povedlo, někteří byli na hranicích při pokusu o útěk zastřeleni. O své životy však přicházeli i ti, kteří měli hranici střežit. V letech 1952 – 53 místo pevnůstek, které měly sloužit jako obrana před vnějším nepřítelem, vyrostly na hranicích drátěné zátarasy, které měly zabránit i pokusům o opuštění republiky. Vývoj hranice neznámá jen její posun a proměnu, ale především příběhy lidí, kteří hranici střežili nebo se ji pokoušeli překročit, ať už byla jejich motivace jakákoliv. S proměnou způsobu ostrahy se měnila tvář pohraniční krajiny. Stavbou drátěných zátarasů došlo k narušení migračních tras zvěře, byly tvořeny průseky a docházelo k odlesňování. Z mnoha vesnic a samot v hraničním pásmu byli obyvatelé vystěhováni a jejich domy zbořeny.

Na výstavě je k vidění mnoho předmětů především ze soukromých sbírek. Návštěvníci mohou nahlédnout do města střeženého československým legionářem z Itálie a bývalým rakousko-uherským vojákem v kolkované uniformě vyzbrojeným těžkým kulometem Schwarzlose z doby krátce po vzniku republiky. V roce 1938 uvidí Stráž obrany státu střežící hranici u

kolejnicového zátarasu. Unikátem je originál hraničního sloupu. Po obsazení Československa německými vojsky bylo mnoho objektů lehkého opevnění zničeno a byly využívány k postřelovacím zkouškám. U zbytků jednoho z těchto objektů je k vidění příslušník německé Schutzpolizei. Následně se přeneseme do roku 1945 a na demarkační linii, střežené příslušníky sovětské a americké armády i Československé samostatné obrněné brigády. Návštěvníci se seznámí i s poválečnými uniformami Finanční stráže, československé armády a několika stejnokrojů SNB, a po Únoru 1948 i různými typy uniforem pohraniční stráže. V tomto období je zajímavostí vybavená replika prefabrikovaného palebného objektu KŽ-1 z roku 1959 v měřítku 1:1 s osazeným univerzálním kulometem vz. 59. Stranou pozornosti jistě nezůstanou ani repliky elektrického zařízení ostrahy hranic a signální stěny. Přechod do polistopadové éry zastupuje Pohraniční policie ČSFR z roku 1991 a pokusný stejnokroj pro celníky.

Dějiny hranic jsou spojeny především s lidmi, kteří v její blízkosti žili, bojovali, pracovali, zemřeli nebo ji úspěšně nelegálně překročili při útěku za svobodou. Proto je výstava tvořena především jejich příběhy a doplněna množstvím dobových fotografií. V rámci výstavy je pro návštěvníky plánován bohatý doprovodný program.

Slavnostní vernisáž výstavy proběhne v sobotu 2. března 2024 od 14 hodin v budově Regionálního muzea v Českém Krumlově za účasti členů klubů vojenské historie v dobových uniformách ostrahy hranic.

Spolupráci na výstavě přijaly a zápůjčky poskytly tyto organizace a subjekty: Muzeum Policie České republiky, Archiv bezpečnostních složek, Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv, SOKA Český Krumlov, Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 15. ženijní pluk, Vojenský historický ústav Praha, Husitské muzeum v Táboře, Novohradské muzeum, Město Nové Hradky, Četnická stanice Chlumeck nad Cidlinou, Národopisné muzeum Dolní Slověnice, Muzeum fotoateliér Seidel, Muzeum československého opevnění Borovany, KVH Kallich, KVH plukovníka Ludvíka Fanty, Prachatické muzeum, Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích, SOA v Třeboni, Klub českých turistů, odbor Krásná Lípa, SOKA České Budějovice

Regionální muzeum v Českém Krumlově se nachází v Horní ulici čp. 152 v impozantní budově bývalého jezuitského gymnázia. Tato nejstarší raně barokní budova ve městě s dekorativním západním průčelím byla postavena na místě šesti starších měšťanských domů v letech 1650 - 1652. Společně s kolejí (kolegiem) a divadlem tvořila dominantní komplex budov jezuitského řádu, povoláného do Českého Krumlova Vilémem z Rožmberka v roce 1582. V roce 1732 byla k objektu dostavěna seminární kaple sv. Josefa, odstraněná při rekonstrukci po roce 1970. Stálé expozici, věnované sbírkám z oboru archeologie, dějin umění a řemesla, národopisu, ale také historické farmacie, vévodí unikátní keramický model města – největší svého druhu na světě.

Informace:

Mgr. Vladimíra Podaná, kurátorka výstavy, historička a kurátorka sbírek, tel.: +420 702 284 946, e-mail: podana@muzeumck.cz

Mgr. Martina Vachová, propagace a marketing, tel.: +420 380 711 674, e-mail: vachova@muzeumck.cz

Mgr. Ivan Slavík, pověřený ředitel muzea, tel.: +420 724 942 386, e-mail: slavik@muzeumck.cz

Více informací na: www.muzeumck.cz a na Facebooku muzea.